

Een gevecht op punten

Over de eeuwigdurende strijd tegen de fiscale fraude

Lucien Suykens

SP-Volksvertegenwoordiger, lid van de Kamercommissie Financiën en Begroting

Mogelijk tot spijt van enkele politici is er op sommige terreinen van het maatschappelijk leven blijkbaar toch geen groot cultuurverschil tussen Vlamingen, Walen en Brusselaars. Het onderzoeksbureau Field Research kwam in 1997 na een brede opiniepeiling tot de conclusie dat meer dan 60% van de Belgen, 65% van de Vlamingen en Brusselaars en 54% van de Walen geen graten zien in belastingontduiking. Bestrijders van fiscale fraude kunnen bij zoveel onverschilligheid alleen maar moedeloos het hoofd schudden en zich ongelukkig, eenzaam en verlaten voelen.

In berekeningen voor 1993 raamde Max Frank het verlies aan personenbelasting door fiscale fraude op meer dan 400 miljard fr. Het verlies voor de andere belastingen (BTW, successierechten, vennootschapsbelasting...) bedroeg volgens hem meer dan 70 miljard fr. Een meer recente studie stelt een bedrag van meer dan 600 miljard fr. voorop. Uit gegevens van het NIS blijkt verder dat er in 1994 zo'n 4.079.895 belastingaangiften waren. 97% betrof bedrijfsinkomsten, 36,6% inkomsten uit onroerende goederen, 0,2% diverse inkomsten en amper 0,5% inkomsten uit vermogen. De rijkste helft van de belastingplichtigen vult geen inkomsten uit kapitaal en roerende goederen in op de belastingbrief. Daarnaast leert het activiteitenverslag van de Centrale Dienst ter Bestrijding van de Georganiseerde Economische en Financiële Delicten (CDBGEDF) over de jaren 1994-1996 dat in die twee jaren voor 148 miljard fr. witwasoperaties werden gemeld. Het zijn stuk voor stuk cijfers om van te duizelen.

Verloren strijd?

Als meer dan 83% van de ondervraagden het moreel aanvaardbaar vindt dat "men" met zijn spaargeld naar Luxemburg trekt om de Belgische roerende voorheffing te ontlopen, dan vragen bestrijders van de fiscale fraude zich misschien af waar ze mee bezig zijn. Stoppen dan maar met de acties, voordrachten en andere discussieavonden?

Zeker niet, integendeel zelfs. Vooral niet als gepatenteerde goedpratere van de fiscale ontwijking en de fiscale fraude als de senatoren Delcroix en Weyts (CVP) en Hatry (PRL) wetsvoorstellen neerleggen om fiscale amnestie in te voeren. Vooral niet als fiscale adviseurs als de heer Dauginet ons komen vinden om zijn "constructieve" (sic) voorstellen voor "fiscale clementie" eens beter te onderzoeken: "Er kan immers over de modaliteiten, over de hoogte van de bijdragen, kortom over alles, nog gepraat worden". De heer Dauginet had reeds een naam gevonden voor zijn voorstel: de eenmalige solidariteitsbijdrage (ESOL). Volgens hem mocht verwacht worden dat deze maatregel heel wat extra opbrengsten voor de schatkist zou genereren: 50 miljard fr. en zelfs meer. De SP heeft hierop een zeer duidelijk antwoord gegeven: dergelijke voorstellen zijn totaal onaanvaardbaar. Het is wraakroepend dat zogenaamde "berouwvolle" fraudeurs, die een anonieme aangifte zouden doen, "de civiekste der Belgen" worden genoemd; het is onbegrijpelijk dat fiscale misdrijven als "baanaal" worden bestempeld.

Toch zijn er ook medestanders te vinden in de strijd tegen de fiscale fraude. Een groep progressieve, gedreven en gemotiveerde landgenoten blijft onder de benaming 'Oproep van de 600' ijveren voor een rechtvaardiger en meer sociaal geïnspireerde fiscaliteit; m.a.w. minder lasten voor lage en bescheiden inkomens, maar wel een (eenmalige of jaarlijkse)

belasting op grote fortuinen en grote vermogens.

Wie onmiddellijk de idee van een vermogensbelasting als utopisch bestempelt en bijgevolg naar de prullenmand verwijst, mag niet vergeten dat een aantal ons omringende landen het principe van een jaarlijkse patrimoniumbelasting hebben aangenomen. Deze groep van landen (Duitsland, Zweden, Noorwegen, Luxemburg, Frankrijk) haalt daarenboven - dankzij de patrimoniumbelasting? - een zeer hoog economisch en sociaal niveau. Waarom zou bij ons niet kunnen wat in die buurlanden kan?

Van utopie naar realiteit

Eenvoudig zal de invoering van een vermogensbelasting in ons land niet zijn. Er zijn immers enkele levensgrote vragen mee gemeoid. Wie is eigenaar van die grote vermogens? En hoe groot zijn die "grote" fortuinen? Van de onroerende goederen weten we dankzij het kadaster zeer goed wie eigenaar is. Van de roerende vermogens is dat heel wat minder doorzichtig. Om het invoeren van een vermogensbelasting mogelijk te maken moet dus aan twee strikte en duidelijke voorwaarden voldaan worden:

1. Er moet een roerend vermogensregister opgemaakt worden (financiële beleggingen, obligaties, aandelen, waardepapieren, verzekeringspolissen...);
2. Er moet een zeer duidelijke grens vastgelegd worden: met grote vermogens bedoelen we vermogens die groter zijn dan 20 miljoen fr. (500.000 euro).

Het vastleggen van die grens is een kwestie van afspraken; het opmaken van een vermogensregister is zwaarder werk, hoewel niet onoverkomelijk.

In *Het belang van Luxemburg*, de drie-maandelijkse publicatie van de "Oproep van de 600", werd vorig jaar in een redactioneel artikel ("Ten Oorlog") een redelijk goed uitgewerkt wetsvoorstel voorgesteld dat moet leiden tot het opstellen van een vermogenskadaster, zodat de bestrijding van de fiscale fraude veel eenvoudiger zou worden. Het geeft de bevoegde ambtenaren van de verschillende be-

lastingdiensten de mogelijkheid zich een totaalbeeld te vormen van ieders vermogenstoestand en van de aan de BTW onderhevige verrichtingen. Zeer schematisch weergegeven ziet het voorstel als volgt uit:

- het zogenaamde bankgeheim wordt afgeschaft in alle fiscale wetboeken (inkomstenbelasting, BTW, registratierechten, successierechten). Dit betekent dat de fiscale ambtenaren bij de diverse instellingen alle gegevens kunnen opvragen die zij nuttig achten om zich een oordeel te kunnen vormen over de belastbare basis;

- openbare administraties, instellingen en organismen onderworpen aan de controle van de administratieve overheid, personen, bank- en kredietinstellingen, verzekeringsmaatschappijen, kortom alle instellingen die gewoonlijk roerende waarden, effecten, speciën in depot ontvangen, moeten aan de belastingadministratie het openen en sluiten van rekeningen allerhande melden;

- diezelfde instellingen moeten bij de fiscale administratie melding maken van uitbetaalde intresten, roerende inkomsten, het product van kapitalisatie- en beleggingsfondsen en -contracten, leningen (de namen van de lener en ontlener en het bedrag), de waarde van onderschreven (naam en adres van de begunstigde);

- de verzekeringsmaatschappijen (Belgische of buitenlandse verzekeraars) worden onderworpen aan een meldingsplicht m.b.t. de identiteit van de personen die zich verzekerd hebben voor juwelen, edelstenen, verzamel- of kunstvoorwerpen en antiek en m.b.t. de waarde van deze verzekeringen (hoger dan 500.000 fr.). Ook moeten zij een lijst doorgeven van de afgesloten levensverzekeringen en de waarde van deze verzekeringen;

- het uitgeven van effecten aan toonder die niet op een effectenrekening geplaatst zijn, wordt verboden;

- alle effecten en titels aan toonder worden omgevormd in effecten en titels op naam, ofwel moeten zij geplaatst worden op een effectenrekening bij een financiële tussenpersoon die verplicht is alle gegevens aan de administratie kenbaar te maken;

- alle betalingen onder handelaars voor een bedrag groter dan 50.000 fr. en alle betalingen onder niet-handelaars voor een bedrag groter dan 100.000 fr. moeten gebeuren hetzij door storting of overschrijving op een bank- of postrekening, hetzij met een betaal- of kredietkaart, hetzij met een op voorhand gebareerde cheque.

In ons landje zijn voorstellen als deze rond-uit revolutionair. Toch zijn ze de enige weg naar een rechtvaardiger en eerlijker verdeling van de lasten (arbeid/kapitaal/vermogen). De rest is, ondanks alle goede wil en gedrevenheid van de betrokken politici, oppervlakkig en in de marge. Dat is duidelijk geworden in het verleden: als er al eens een doorbraak werd gerealiseerd (o.a. door toenmalig staatssecretaris Freddy Willockx), dan werd die binnen de kortste keren door een andere regering met zeer veel ijver teruggeschroefd (cf. Het Charter van de Belastingplichtige).

De rijken rijker, de armen armer

De verschillende fiscale hervormingen in de jaren '80 hebben de lasten op arbeid en sociale zekerheidsuitkeringen stelselmatig verzaamd (indexsprongen, crisisbelastingen, bijzondere bijdragen, opgeven van de globalisering van de inkomens...) en de lasten op kapitaal verlicht (bevrijdende roerende voorheffing, coördinatiecentra, T-zones, bevaks, sicav's, de aandelen-Cooreman-De Clerck...). Een duidelijk bewijs voor de verschuiving van de belastingdruk van kapitaal naar arbeid is te vinden in de verhouding tussen de verschillende inkomens in het BBP en in het aandeel van de betaalde belastingen. Tussen 1980 en 1995 steeg de belastingdruk op het krimpende aandeel van de inkomens uit arbeid van 37% naar 43,4%. De belastingdruk op winst daarentegen daalde tussen '80 en '95 van 48,9% naar 26,2%.

In 1978 werd een diepgaand onderzoek gedaan naar de verdeling van de gezinsvermogens in België voor het jaar 1969 (Frank, Praet, Vuchelen en Walravens). Daaruit bleek dat het hoogste deciel van de bevolking bijna 55% van het vermogen in bezit had. Ondertussen is er geen echt uitgebreid onderzoek meer gebeurd.

Toch bevestigt een recente studie van Jef Vuchelen en Koen Rademaekers over het Belgisch gezinsvermogen de slogan "de rijken worden rijker, de armen worden armer". In 1984 beschikte het hoogste deciel over 46,8% van het gezinsvermogen; in 1994 was dat opgelopen tot 49,6%. In dat hoogste deciel (460.000 gezinnen) bedraagt het gemiddeld vermogen meer dan 41 miljoen fr. Het gemiddeld vermogen van de 46.000 rijkste Belgisch gezinnen (het hoogste centiel) bedroeg in 1994 meer dan 162 miljoen fr. Het rijkste procent landgenoten bezit dus bijna 20% van het totale vermogen.

Politieke krachtsverhoudingen

Zijn er geen politici te vinden die de voorstellen van de "Oproep van de 600" verder willen uitwerken, uitdiepen en eventueel indienen? Ja. Is er een politieke meerderheid in het huidige parlement (Kamer/Senaat) die de uitgewerkte voorstellen wil goedkeuren? Neen, laat dat klaar en duidelijk zijn. Ik ben hier zo formeel over omdat ik samen met SP-volksvertegenwoordiger Hunfred Schoeters reeds enkele voorstellen in die richting heb ingediend.

Het eerste is een wetsvoorstel (1413/1 - 97/98 van 6 februari 1998, medeondertekend door volksvertegenwoordigers van PS, Agalev en Ecolo) om het niet bestaande "bankgeheim" op te heffen (schrappen van artikel 318 van het WIB van 1992 en schrappen van de eerste zin van het tweede lid van artikel 374 van datzelfde WIB). Dit voorstel werd behandeld in de Kamercommissie. Uit de bespreking in de commissie, waaraan alleen de minister (toen nog Philippe Maystadt) en uiteraard wij als indieners van het wetsvoorstel deelnamen, bleek dat vanuit CVP/PSC-hoek geen steun te verwachten viel.

Op een brief gericht aan het ACV-Limburg (initiatiefnemers van een protestmars tegen het ministerie van financiën als voorstanders van bestrijding van de fiscale fraude), met een vraag om steun bij het aanspreken van CVP-kamerleden van ACV-strekking, kregen we geen antwoord. Van de fractieleider van de CVP kregen we wel een brief waarin hij de steun

van de CVP weigerde onder het mom "de gerechtelijke instanties beschikken in geval van fiscale fraudeonderzoeken over alle onderzoeksmiddelen" en "uw voorstel houdt tevens het risico in dat de privacy van eerlijke burgers die aan alle fiscale verplichtingen voldoen onnodig wordt geschonden". De CVP-fractie-leider vindt "dat het de voorkeur verdient voor de in ons voorstel aangehaalde problematiek een oplossing te zoeken in een internationaal kader dat zelfs ruimer dient te zijn dan de Europese Unie opdat het een efficiënte oplossing zou zijn".

Onze hoop om het voorstel gestemd te krijgen was dus niet bijster groot. De verhoudingen binnen de commissie financiën in de Kamer zijn overduidelijk: 4 CVP, 1 PSC, 3 VLD, 2 PRL, 1 Vlaams Blok, 1 Ecolo/Agalev, 3 PS en 2 SP. Het resultaat van de stemming zag eruit als volgt: 4 voor, 8 tegen. Stemden voor: 2 SP (indiëners), 1 PS-lid (de 2 anderen waren afwezig), 1 Ecolo/Agalev. Stemden tegen: 4 CVP, 1 PSC, 1 VLD, 1 PRL, 1 Vlaams Blok.

Het tweede wetsvoorstel dat wij indienen zou de Bankcommissie en de Controledienst voor de Verzekeringen de opdracht geven alle fraudemechanismen en alle verdachte transacties die zij tijdens de uitoefening van hun normale controle opmerken, te melden aan de minister van financiën en aan het gerecht (als het strafrechtelijke inbreuken betreft). Bij de behandeling in diezelfde kamercommissie voor financiën moest de vorige minister Maystadt toegeven dat de Bankcommissie (CBF) na meer dan 3 maanden nog niet eens om een advies was gevraagd. Voor ons was een advies van de voorzitter van de CBF niet nodig: het zou toch negatief uitvallen. Wij weten uit ervaring dat de voorzitter van de CBF vindt dat zijn commissie uitsluitend prudentieel moet optreden. De heer Duplat houdt eraan de vertrouwensrelatie tussen zijn CBF en de banksector niet op de helling te zetten. Hij heeft dus nog steeds geen conclusies getrokken uit de fraude bij Crédit Lyonnais of bij de Bank Max Fischer (en we zwijgen stilletjes over KB-Lux en het Gemeentekrediet, hoewel van deze laatste instelling personeelsleden openlijk uit de doeken deden hoe er bij de bank van onze

gemeenten te werk werd/wordt gegaan bij het doorsluizen van gelden naar Cregem, Luxemburg).

De voorzitter van de CBF verschuilt zich achter een Europees richtsnoer en houdt zich strikt aan zijn "wettelijk vastgelegde opdracht". Nochtans schreef een commissie van experts reeds in 1994 in het rapport *De Belgische fiscaliteit*: "...Het zou dus wenselijk zijn om, mits eerbiediging van de Europese richtlijnen terzake, aan de Commissie voor het Bank- en Financiewezen op het vlak van de fiscaliteit een bevoegdheid te geven die ruimer is dan de "mededeling" aan de minister van financiën. Om een efficiënte aanpak van de fiscale fraude mogelijk te maken moeten de personeelsleden van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen in staat worden gesteld om, wanneer ze tijdens de uitoefening van hun prudentiële controle-opdracht inbreuken vaststellen op de fiscale wetgeving, dit te melden aan de bevoegde autoriteiten. Dergelijke bepaling is momenteel (1994, nvda) reeds van toepassing op de Controledienst der Verzekeringen...". Ook een advies van de Europese Commissie geeft de heer Duplat onge-

lijk. De eerlijkheid gebiedt ons wel te zeggen dat de Bankcommissie op het vlak van de prudentiële controle de laatste tijd haar opdracht ernstiger neemt. Tussen 1 juli 1997 en 30 juni 1998 heeft de Bankcommissie zes financiële instellingen "zwaar op de vingers getikt" omdat ze de regels niet naleefden of omdat ze een beleid voerden dat hun voortbestaan in gevaar kon brengen. De problemen bij de verschillende instellingen waren divers: de ene instelling hanteerde een te zwaar renterisico zodat een onverwachte stijging of daling van de rente de bank in moeilijkheden kon brengen; bij een andere instelling kwam de CBF tot de conclusie dat de bankleiding "onvoldoende deskundig of betrouwbaar" was; nog een andere bank stond risicovolle kredieten toe zonder voldoende waarborgen voor de terugbetaling te eisen; nog een andere bank werkte met een te zwakke interne controle. Nochtans heeft de CBF in drie gevallen de conclusie moeten trekken dat overleg met de instel-

lingen en/of aandeelhouders geen positief resultaat had opgeleverd. In deze drie gevallen ging het zelfs om zeer ernstige en aanslepende tekortkomingen. In die dossiers heeft de CBF trouwens voor de eerste keer naar artikel 103 van de bankwet gegrepen, artikel dat toelaat om een boete op te leggen (die kan schommelen tussen 10.000 fr. en 1 miljoen fr. per dag) als de bankinstelling er niet in slaagt om binnen afgelijnde termijnen de gestelde problemen op te lossen. Het is dus niet allemaal rozengeur en maneschijn in onze financiële instellingen.

Het wetsvoorstel-Suykens/Schoeters werd voor enkele weken opnieuw besproken in de kamercommissie en mits een regeringsamendement uiteindelijk goedgekeurd. Laat ons hopen dat de plenaire vergadering het wetsvoorstel in zijn geamendeerde vorm ook aanneemt. Het zou een niet onbelangrijke stap zijn in de richting die wij willen uitgaan.

Er tegenaan

De politieke strijd tegen de fiscale fraude is een ongelijke strijd. Er is een duidelijk front van SP/PS/Ecolo/Agalev tegen de rest. Het meest ontgoochelend is de houding van de CVP/PSC. Dat de strijd tegen de fiscale fraude in essentie een strijd is voor meer sociale en economische rechtvaardigheid doet er blijkbaar niet toe. Ik vraag mij steeds vaker af wat de ACV-leden en/of ACW-vormingswerkers daarover denken.

Moeten we het dan maar opgeven? Zeker niet. We zullen harder dan tevoren moeten hameren op dezelfde harde koppen. Roeien met de riemen die we hebben en tegelijkertijd die riemen trachten te verbeteren en sterker te maken, m.a.w. de controlemiddelen sterk verbeteren, de samenwerking tussen de verschillende belastingadministraties verbeteren, meer en vluggere uitwisseling van informatie tussen de diverse administraties bevorderen, de vlucht naar fiscale paradisijsen zo veel mogelijk verhinderen, de fraudemogelijkheden wettelijk beperken, het aantal fiscale ambtenaren opdrijven en de vorming en uitrusting van die ambtenaren verbeteren, ijveren voor een rechtlijnige harmonisering van de BTW-

tarieven, de op Europees vlak in het vooruitzicht gestelde minimale roerende voorheffing uitbreiden naar alle OESO-lidstaten, binnen de EU steviger aandringen op het afschaffen van de unanimitétsregel met betrekking tot fiscale aangelegenheden.

De strijd tegen de fiscale fraude mag niet beperkt worden tot het opsporen van technieken, van de kapitaalstromen en van de personen die ze organiseren. In die strijd moeten alle juridische middelen worden ingezet om de fraudeurs te beletten zich de opbrengst van de inbreuk toe te eigenen of, wat ook vaak voorkomt, zich onvermogen te maken. Het organiseren van het onvermogen is op zich reeds een fraudemechanisme en de specialisten van de fiscale spitstechnologie leggen zich hoe langer hoe meer toe op het ontwikkelen en verfijnen van systemen om de invordering te beletten van de sommen die voortkomen uit ontdekte fraudedossiers.

Op ogenblikken dat onverbeterlijke mooipraters binnen CVP en PRL de fiscale fraudeurs als sukkelaars en gijzelaars van de anti-witwaswetgeving trachten voor te stellen, doet het goed vast te stellen dat een groep van 600 mensen voortrekker wil zijn en blijven in de strijd tegen de fiscale fraude. Willen we ooit komen tot een echt rechtvaardige inning van belastingen op kapitaalinkomsten, willen we ooit komen tot een effectieve strijd tegen fiscale fraude, om nog maar te zwijgen van een belasting op vermogens, dan zijn een aantal drastische ingrepen nodig. De 600 hebben dat begrepen; voor minder doen ze het niet. Rest alleen de vraag: wanneer is de politiek zover?